



i 12 rujna bili su izloženi snažnim topničkim napadima uslijed kojih su imali značajne gubitke, ali su uz besprimjernu hrabrost i požrtvovanost uspjeli obraniti povjerene im položaje zajedno s Tirolskim carskim lovcima.

U ovoj bitci talijanski gubici iznosili su 41 866 vojnika, a austro-ugarski 46 640 vojnika.

III. sočanska bitka (18. listopada–4. studenog 1915)

Iako je Antanta tražila da talijanska vojska poduzme odlučujuće napade na Sočanskom bojištu u vrijeme izvođenja francusko-britanske ofenzive planirane za kraj rujna 1915, general Cadorna mogao je to ostvariti tek u drugoj polovici listopada. Zbog prethodnih velikih gubitaka trebalo je popuniti snage, osigurati dovoljno streljiva i oružja te provesti obuku novih vojnika. Od mora na jugu do brda Rombona na sjeveru uspio je osigurati 25 pješćkih i četiri konjičke divizije (ukupno 338 bojni i 130 eskadrona), te čak 1 372 artiljerijskih cijevi. Planirao je da se napadom na krilima zauzmu istaknuti dijelovi austro-ugarskog bojišta na visoravni Doberdob na jugu i kod Plave na sjeveru, a zatim provede glavni napad na Gorički mostobran uz istodobni napad prema kotlinama kod Tolmina i Boveca na sjeveru. Austro-ugarska 5. vojska također je iskoristila nastalo zatišje za pripreme i popunu, pa je uoči bitke imala 12 pješćkih divizija sa 137 bojni i 634 artiljerijskih cijevi, a



tijekom bitke bila je ojačana s još 47 bojni i 39 topova velikog kalibra.

Ovaj put talijansko topništvo bilo je znatno djelotvornije, jer je paljbu koncentriralo težišno na pravce planiranih napada. Poslije trodnevne artiljerijske pripreme (18–20. listopada), talijanska 3. i 2. vojska prešla su 21. listopada u opći napad. Na krvavoj visoravni kod Svetog Mihaela bori se 3. vojska te branitelji uz iznimne napore uspijevaju obraniti svoje položaje. Isto se dogodilo s napadom 2. vojske kod Plave na sjevernom dijelu bojišnice te pokušaja proboja kod brda Sabotina u noći 23/24. listopada u okviru napada VI. korpusa/2. vojske na Gorički mostobran.

Osim Zagrepčana, u ovoj bitci opet su se iskazali naši Dalmatinci iz 22.

pješćke pukovnije na sjevernom rubu Banjške planote u borbama za selo Zagoru, krvavu »kotu 383«, ali i na Goričkom mostobranu. Odbijaju snažne talijanske napade kod Zagore od 28. listopada do 6. studenog, kao i napade na kotu 383 gdje Dalmatinci protuudarima vraćaju izgubljene položaje i uspijevaju ih zadržati. I 23. domobranska pješćka pukovnika uspješno je 28. listopada odbila Talijane kod Podgore. U studenom 1915. u tri dana napada na uzvisinu Oslaviju kod Gorice dalmatinska 37. domobranska pukovnika izgubila je oko 600 ljudi.

Zbog iskazanih junaštava nadvojvoda Eugen uputio je civilnom guverneru Dalmacije čestitku sljedećeg sadržaja:

»Među junacima III soške bitke u

Pogled s Cerja prema zapadu na Doberdobsku visoravan i krvavu uzvisinu Sv. Mihael (Mte San Michelle), mjesto krvavih borbi naših Karlovčana (iz zbirke dokumentacije »Udruga 1914-1918.« iz Zagreba).

prvom se redu mora spomenuti hrabre sinove Dalmacije. Oni su i ovaj put svojom besprimjernom hrabrošću ponovo dokazali da spadaju među moje najbolje vojnike. Molim Vašu preuzvišenost da to objavi u cijeloj zemlji i pučanstvu Dalmacije prenese moju toplu zahvalnost za vjernost caru i Carstvu, vjernost ponovo potvrđenu od sinova Dalmacije na tom krvavom bojnopolju.«

Od 1. do 4. studenoga talijanske vojske pokušavaju krajnjim naporima razbiti austro-ugarsku obranu od Redipuglie na jugu do sela Plave (Gorički mostobran) i od Tolmina do Rombona - tt. 2208, Tolminski mostobran, ali bez značajnijega uspjeha. Ogromni gubici primorali su ih da obustave sve napadne aktivnosti.

Talijani su u ovim bojama izgubili 67 998 ljudi (10 733 poginulih, 44 290 ranjenih, 11 975 zarobljenih i nestalih), a austro-ugarske snage 41 847 ljudi (8 228 poginulih, 26 418 ranjenih i 7 201 nestala).

IV. sočanska bitka ili tzv. Bitka za parlament (10. studenoga–2. prosinca 1915)

Neuspjesi talijanske vojske na bojištu nepovoljno su se odrazili na političko stanje u zemlji i na njezin vanjskopolitički položaj kod saveznika. Da bi podigao poljuljani moral vojnika i u što povoljnijoj situaciji dočekaao zasjedanje parlamenta zakazano za 1. prosinca 1915, general Cadorna požurio je nakon kraćeg predaha pokrenuti novu ofenzivu s ciljem zauzeća Gorice, zbog čega se ta bitka naziva još i »Bitka za parlament«. Ovaj put glavni udar trebalo je provesti 2. vojska na Gorički i dijelom na Tolminski mostobran, a 3. vojska na pomoćnom pravcu napada na desnom krilu prema sjevernim padinama visoravni Doberdob i Krasu. U bitci je sudjelovalo 28 talijanskih divizija.

Poslije četverosatne artiljerijske pripreme, dotad nezapamćene jačine, Talijani su 10. studenog krenuli u snažan pješćki napad na cijelom bojištu. Na Goričkom mostobranu tri divizije 2. vojske ulagale su nadljudske napore za proboj prema bastionima obrane Gorice: Oslaviji i Podgori. Istodobno 3. vojska pokušava obuhvatnim napadom sa sjevera i jugozapada zauzeti stratešku uzvisinu Sveti Mihael koja je branila ulaz u Vipavsku dolinu i prilaze Krasu. Napadi su potrajali do 16. studenoga, ali opet bez očekivanih rezultata.

Nakon kraćeg odmora i pregrupi-



Pregled većinski hrvatskih postrojbi koje su tijekom 1915. godine sudjelovale na Sočanskom bojištu

Pješćštvo:

Carska i kraljevska (hrv. »c. i kr.«, njem. »k.u.k.«) 22. pukovnja (Sinj)

c. i kr. 53. pukovnja (Zagreb)

c. i kr. 70. pukovnja (Petrovaradin)

c. i kr. 96. pukovnja (Karlovac)

c. i kr. 23. domobranska (»Landwehr«) pukovnja Zadar

c. i kr. 37. domobranska pukovnja Dubrovnik

c. i kr. 37. pučkoustanička (»Landsturm«) bojna (Dalmacija)

c. i kr. 155. i 157. pučkoustanička bojna (Istra i Primorje)

Konjaničke postrojbe:

c. i kr. Dalmatinski divizion strijelaca-jahača Sinj

(njem. »Dalmatiner Landeschützendivision«)

c. i kr. 5. ulanska pukovnja (Varaždin)

c. i kr. 12. ulanska pukovnja (Osijek)

Artiljerija:

c. i kr. 37. pukovnja poljske artiljerije (Zagreb)

c. i kr. 39. pukovnja poljske artiljerije (Varaždin)

c. i kr. 7. pukovnja brdske artiljerije (Zagreb/Dubrovnik)

c. i kr. 13. pukovnja brdske artiljerije (Zagreb)

k. u. 6. domobranska pukovnja poljske artiljerije (Zagreb)

Tehničke jedinice:

c. i kr. 4. pionirska bojna (Osijek)

c. i kr. 13. opkoparska bojna (Zagreb)

5 bojni

1 bojna

1 bojna

3 bojne

3 bojne

5 bojne

1 ¼ eskadrona

2 eskadrona

¾ eskadrona

1 bitnica

3 bitnice

5 bitnica

4 bitnice

4 bitnice

1 satnija

2 satnije

Ovaj popis bio bi puno opsežniji kad bi u njega bile uključene i postrojbe mješovitog sastava s visokim postotkom Hrvata poput »Honvéd« i pučkoustaničkih pješćkih i ostalih postrojbi iz južne Mađarske, Vojvodine i Srijema. Dosta istarskih Hrvata ušlo je u koruske i štajerske pukovnije, poput 7. pješćke pukovnije Klagenfurt, 26. »Landsturm« pješćke pukovnije Maribor, 4. »Landwehr« pješćke pukovnije Klagenfurt, 27. »Landwehr« pješćke pukovnije Ljubljana, 20. lovačke bojne (FJB) Trst itd. koje su se borile na Soči, posebno na sjevernom planinskom dijelu od Rombona do Krna.